

Streszczenie

Przedmiotem rozważań prezentowanej rozprawy doktorskiej jest omówienie wpływu orzeczenia komisji lekarskiej na dostęp do służby publicznej w służbach mundurowych. Obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach. Celem wstąpienia do służby mundurowej, a tym samym uzyskania dostępu do służby publicznej, niezbędne jest poddanie się badaniu zdolności fizycznej i psychicznej, które przeprowadzane jest przez komisje lekarskie. Nie ulega wątpliwości, że posiadanie przez służby mundurowe sprawnych fizycznie i umysłowo kadr przyczynia się do prawidłowej realizacji przez nie zadań. Rozważenia jednak wymaga w tym kontekście kwestia tego jakie można stawiać ograniczenia w dostępie do służby publicznej w zakresie zdrowia i jak daleko mogą sięgać wymagania zdrowotne stawiane kandydatom do służby. Istotnym jest, iż obecnie obowiązujące przepisy prawa co do zasady stawiają znacznie wyższe wymagania co do zdolności fizycznej i psychicznej kandydatom do służby aniżeli funkcjonariuszom pełniącym już służbę w danej służbie mundurowej.

Określenia kategorii zdolności do służby w służbie mundurowej dokonują komisje lekarskie powołane do oceny stanu zdrowia kandydatów i funkcjonariuszy danej służby mundurowej. Komisje lekarskie wydają swoje rozstrzygnięcia w formie orzeczeń. Nadmienić winno się, iż ocenie zdolności do służby dokonywanej przez komisje lekarskie podlegają wszyscy funkcjonariusze i żołnierze służb mundurowych w Polsce. Komisje lekarskie wszystkich służb mundurowych wydają około 100 tys. orzeczeń rocznie.

Autor przedstawił przedmiot niniejszej rozprawy, na przykładzie regulacji prawnych dotyczących postępowanie służby funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, w tym dotyczących postępowania o ustalenie zdolności do służby ABW, które istotnie różni się od postępowań prowadzonych przez inne komisje służb mundurowych.

Dostępne opracowania naukowe zajmują się problematyką orzeczeń komisji lekarskich w dostępie do służby publicznej w służbach mundurowych w sposób uboczny, na marginesie rozważań dotyczących postępowania kwalifikacyjnego prowadzonego na etapie przyjęcia do służby lub postępowania o zwolnienie ze służby. Opracowania te, ograniczając się jedynie do wybranych aspektów. Zrodziło to potrzebę omówienia przedmiotowego zagadnienia w sposób kompleksowy, a w konsekwencji sformułowania tezy głównej pracy, zgodnie z którą orzeczenie komisji lekarskich o niezdolności do służby nie stanowi nieuzasadnionego ograniczenia w dostępie do służby publicznej w służbach mundurowych

o ile warunki co do zdolności do służby stawiane, na danych stanowiskach, kandydatom do służby i funkcjonariuszom danej służby, są takie same.

Celem niniejszej rozprawy doktorskiej jest analiza wpływu orzeczeń komisji lekarskich na dostęp do służby publicznej w służbach mundurowych, w charakterze funkcjonariusza, z punktu widzenia obowiązujących regulacji prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem dostępu do służby w ABW. Analizie w szczególności poddane zostały ograniczenia w dostępie do służby publicznej jakie wiąże ze sobą orzeczenie komisji lekarskich o niezdolności do służby. Celem pracy jest także rozpoznanie potrzeb i rekomendacja kierunków zmian przepisów prawa ograniczających w sposób nieuzasadniony dostęp do służby publicznej poprzez różnicowanie sytuacji prawnej funkcjonariuszy i kandydatów do służby.

Prezentowana praca przedstawia gruntowną analizę obowiązujących przepisów prawa, dorobku naukowego i jurysdykcyjnego związanych z jej tematem. Podstawę rozważań w rozprawie stanowi obowiązujące prawo polskie. Struktura pracy oparta została na czterech rozdziałach.

Pierwszy rozdział posłużył przedstawieniu definicji „służby publicznej” oraz „dostępu do służby publicznej”. Dokonany zostanie też podział dostępu do służby publicznej na dostęp *sensu stricto* i *sensu largo* oraz omówione zostaną wymogi oraz ograniczenia w dostępie do służby publicznej, a także sposób ich wprowadzania. Następnie poruszona zostanie kwestia definicji i klasyfikacji formacji i służb mundurowych, ze szczególnym uwzględnieniem służb specjalnych.

W rozdziale drugim przedstawiona została charakterystyka Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego jako cywilnej służby specjalnej. Szczegółowo omówione są w niej zadania tej służby oraz analiza uprawnień ABW. Druga część rozdziału poświęcona została organizacji komisji lekarskich ABW na tle innych komisji lekarskich służb mundurowych.

W rozdziale trzecim ukazane zostały rozważania dotyczące stosunku służbowego funkcjonariuszy ABW. Przedstawione zostaną wymagania do służby w ABW. Omówiony też zostanie szczegółowo proces naboru, nawiązania i rozwiązania stosunku służbowego.

Rozdział czwarty poświęcony został postępowaniu przed komisjami lekarskimi ABW i roli tych komisji w dostępie do służby w ABW. Zaprezentowano także wymagania zdrowotne stawiane kandydatom do służby i funkcjonariuszom oraz różnicowanie tych wymagań ze względu na to czy orzekanym jest funkcjonariusz czy kandydat. Dopełnieniem rozdziału są postulaty *de lege ferenda*, w tym postulat ujednoczenia wymagań odnośnie zdolności fizycznej i psychicznej dla kandydatów do służby oraz funkcjonariuszy.

Zakończenie rozprawy podsumowało całość rozważań i przedstawiło wnioski wynikające z przeprowadzonych badań, zgodnie z którymi postawiona teza, iż orzeczenie komisji lekarskiej o niezdolności do służby nie stanowi nieuzasadnionego ograniczenia w dostępie do służby publicznej w służbach mundurowych o ile warunki co do zdolności do służby stawiane, na danych stanowiskach, kandydatom do służby i funkcjonariuszom danej służby, są takie same, została uznana za uzasadnioną. Jednocześnie, w nawiązaniu do przedłożonej wyżej tezy, w rozprawie wykazano, iż różnicowanie sytuacji prawnej funkcjonariuszy służb mundurowych oraz kandydatów do służby w służbach mundurowych, na takich samych stanowiskach, poprzez stawianie kandydatom wyższych wymagań co do zdolności fizycznej i psychicznej do służby, niż funkcjonariuszom, stanowi nieuzasadnione ograniczenie w dostępie do służby publicznej.

Mając na względzie fakt, iż zakres pracy mieści się w sferze prawa administracyjnego, w rozprawie wykorzystano metody badań stosowane w naukach prawnych. Dwoma głównymi metodami badawczymi wykorzystanymi w pracy są metoda dogmatyczno-prawna oraz metoda teoretyczno-prawna. Metoda dogmatyczno-prawna posłużyła do przeprowadzenia szczegółowej analizy aktualnie obowiązujących i istotnych, z punktu widzenia tematyki rozprawy, regulacji prawnych, w tym również do dokonania interpretacji i klasyfikacji pojęć, których użyto w celu zdefiniowania poszczególnych, opisanych w pracy instytucji. Metoda teoretyczno-prawna została użyta do analiz opracowań naukowych, w których zawarto stanowiska i koncepcje dotyczące przedstawionej problematyki, a także orzecznictwa sądów administracyjnych i powszechnych oraz Trybunału Konstytucyjnego związanego z przedmiotem pracy. Pomocniczo użyto też metody historyczno-prawnej i analitycznej co pozwoli na zaprezentowanie przedmiotu badań z punktu widzenia jego ewolucji, a przez to uzyskanie pełniejszego obrazu omawianej problematyki.

Summary

The subject of this doctoral dissertation is the discussion on the effects of a medical statement issued by a medical board on access to public service in uniformed services. The Poles enjoying their full rights as citizens have the right to be admitted to public service on an equal footing. In order to enter uniformed forces, and therefore have access to public service, it is necessary to undergo an examination that assesses one's physical and mental fitness. This examination is conducted by medical boards. It is obvious that physically and mentally fit workforce makes it possible for uniformed services to perform their duties properly. It must,

however, be considered in this context what limitations may be imposed regarding access to public service as far as health condition is concerned, and what the extent of health requirements for candidates for service may be. It is notable that the currently applicable legal regulations pose significantly higher physical and mental fitness requirements for candidates than for the officers already employed in uniformed services.

Medical boards appointed for the purpose of assessing health condition of candidates and officers of uniformed services determine the fitness for service category. The decisions of medical boards are issued in the form of medical statements. All officers and soldiers of uniformed services in Poland undergo the assessment of fitness for service, which is conducted by medical boards. In total, medical boards of all uniformed services combined issue about 100,000 statements annually.

The author presents the subject of this dissertation using the example of legal regulations related to the officers serving at the Internal Security Agency, including those regulating the process of determining fitness for service at the ISA, which differs considerably from the proceedings conducted by medical boards of other uniformed services.

The available body of scientific work treats the issue of statements prepared by medical boards regarding the admission to public service as secondary, only as an addition to the considerations concerning the recruitment procedure in admission to public service or the process of the dismissal from service. Thus, there is a need to discuss the issue in a comprehensive way, and to formulate the main thesis of the work, according to which a statement of unfitness for service, issued by a medical board, does not constitute an unjustified limitation in the admission to public service in uniformed services on condition that the requirements for candidates and officers of a given service, regarding particular positions, are the same.

The objective of this doctoral dissertation is to analyse the effects of medical statements issued by medical boards on admission to public service in uniformed services in the capacity of an officer, from the perspective of currently binding regulations, with in particular focus on admission to service in the Internal Security Agency. In particular, limitations in access to public service caused by the medical statement of unfitness for service were analysed. Another objective of this work is to recognise existing needs and to recommend directions of changes in legal regulations which currently limit access to public service in an unjustified way by differentiating between the legal standing of officers and candidates for service.

This dissertation presents a thorough analysis of applicable legal regulations and the existing body of scientific and legal work on the subject. This work is divided into four chapters.

The first chapter presents a definition of "public service" and "access to public service". It also discusses access to public service in *sensu stricto* and *sensu largo* as well as limitations in access to public service. Next, the issues of definition and the classification of formations and uniformed services are examined, with particular focus on special forces.

The second chapter describes Internal Security Agency as a civil special force. The tasks and competences of this service are discussed in detail. The second part of this chapter is devoted to the organisation of medical boards of the Internal Security Agency compared to medical boards of other uniformed services.

The third chapter focuses on the service relationship of officers of the Internal Security Agency. It shows requirements they have to meet in order to be admitted for the service at the Internal Security Agency. The process of recruitment process as well as of establishment and termination of the service relationship are discussed in detail.

The fourth chapter is dedicated to the procedure applicable for medical boards at ISA and their roles in access to service at ISA. Health requirements for candidates and officers are also presented, as well as the differences between those requirements, which depend on whether the petitioner is an officer or a candidate. *De lege ferenda* postulates complete this chapter, including the demand for uniform health requirements for candidates for service and officers.

The final part of the dissertation presents a summary and conclusions drawn from the conducted research. The conclusions support the thesis stating that when a medical board issues a statement of unfitness for service, it does not constitute an unjustified limitation in access to public service in uniformed services on condition that the requirements for candidates and officers of a given service, regarding particular positions, are the same. At the same time, in reference to the above-mentioned thesis, the dissertation demonstrates that having different legal conditions for officers in uniformed services and candidates for the service in uniformed services, regarding the same positions, by making higher requirements for physical and mental fitness for service, does constitute an unjustified limitation in access to public service.

In consideration of the fact that the scope of this work falls within administrative law, research methods used in legal sciences were applied. The main two research methods applied in this work are the doctrinal-legal method and the theoretical-legal method. The doctrinal-

legal method was used to conduct thorough analysis of currently applicable and significant, from the point of view of the subject matter, legal regulations, including the interpretation and classification of terms used in defining particular institutions described in this work. The theoretical-legal method was applied to analyse scientific studies on views and concepts regarding the presented problem, as well as on judicial decisions of administrative courts and the Constitutional Tribunal relevant for the subject of this work. Additionally, the historical-legal and the analytical methods were used, which made it possible to present the research subject looking at its evolution, which resulted in obtaining a fuller picture of the discussed topic.